

20 TEMMUZ GENEL EYLEMİ

Aydınlık Dergisi, 23 Temmuz 1994

Yıldırım Koç

20 Temmuz 1994 tarihli bir gazetede genel eylem anlatılırken şöyle deniliyordu: "Bugünkü genel eylemde otobüsler hareket etmeyecek, vapurlar çalışmayacak, trenler sefere çıkmayacak. Uçakların ise kısmen de olsa eyleme katılması bekleniyor."¹ Bu yaklaşım, genel eylemler değerlendirilirken kamuoyunda hakim olan yanlış bir anlayışı yansıtmaktadır. Birçok kişi açısından genel eylemin başarısında kullanılan ölçüt, otobüsler, vapurlar, trenler ve uçaklardır. 20 Temmuz sabahı birçoğumuz genel eylemin başarısını değerlendirmede, farkında olarak veya olmayarak, bu ölçütü kullandık. Özellikle de Ankara'da yaşayanlarımızın canı, belediye otobüslerinin çalıştığını görünce, epey sıkıldı.

Genel eylemleri değerlendirirken bu yaklaşım hatalıdır. Genel eylem, salt ulaştırma araçlarının durması değildir. Genel eylem, üretimin ve hizmetlerin, genellikle kamuoyuna hemen yansımayan bütünlüğünde çalışmanın durmasıdır.

Genel eylemde "hayatın durması" ise çok sık kullanılan ve ancak genellikle yine ulaştırma araçlarının işlememesi olarak algılanan bir yaklaşımdır. "Hayatın durması", hayatın her alanındaki üretimin durmasıdır. Ancak böylesine kapsamlı bir direnişin gerçekleştirilmesi de kolay değildir. Özellikle küçük üreticiliğin yaygın olduğu ülkelerde genel eylemlerde tüm işkollarında "hayatın tümüyle durması"ni beklemek, gerçekçilikle bağdaşmaz. Ancak enerji, iletişim ve bankacılık gibi işkollarında çalışanların genel eyleme tam ve etkili bir biçimde katılmalarıyla, küçük üreticiliğin çalışmalarının da dolaylı olarak durdurulması sağlanabilir.

Günümüzde ise bu da, işsizliğin hızla arttığı koşullarda 5 Nisan İstikrar Programı'nın sonuçları henüz tüm kapsamıyla yeterince yaşanmadığı ve bazı ufak tefek fedakarlıklarla karşımızdaki sorunlardan kurtulunabileceği umudu hala önemli ölçüde taşıdığı için, gerçekleşmedi.

20 Temmuz Genel Eylemi, sendikaların, meslek odalarının ve demokratik kitle örgütlerinin ortak eylemiydi. Diğer bir deyişle, sınıfın ancak örgütlü kesimlerinin eylemiydi. Örgütsüz işçiler ve özellikle de kayıt-dışı sektörde kaçak olarak çalışan işçiler bu eyleme katılmadılar. Örgütsüz işçilerin sayısının artması ve sendikalaşmanın risklerinin çoğalması ise, sınıfın en geniş kesimlerini kapsayacak bir siyasal hareketin yaratılması zorunluluğunu her geçen gün daha fazla hissettirmektedir. Sendikasız işçileri de harekete geçirme gücü olan bir siyasal hareketin (işçi sınıfının bağımsız siyasal örgütlenmesinin) yaratılabilmesi, genel eylemlerin gücünü ve etkisini daha da artıracaktır. Genel eyleme katılımın sendika ve meslek odaları üyeleriyle sınırlı kalması, gücü olumsuz etkilemektedir.

20 Temmuz Genel Eylemi hangi sorunu çözdü? Bu sorunun yanıtı henüz çok açık değil. Ancak, en azından, sınıfımıza yönelik saldırıyı zayıflatacağını söyleyebiliriz. Eylem başarısız kalsaydı, saldırı hızlanacaktı. Eylem, yeterince örgütlü olmadan ve işçi sınıfı içinde alternatif toplumsal sistemleri benimseyenlerin sayısı ve oranı artmadan, beklenenin üstünde bir başarı sağlasaydı, belki karşı cephede olağanüstü hal, sıkıyönetim ve hatta darbe arayışlarını gündeme getirebilirdi.

TÜRK-İŞ, DİSK, HAK-İŞ, Kamu Çalışanları Sendikaları Platformu, Sendikalararası Eşgüdüm Komitesi, TMMOB, TTB ve diğer örgütler, belirli bir süre Türkiye'nin gündemini belirlediler. Bu ortak eylem, sınıfın mücadelesinde daha bütünlükçü ve kalıcı işbirliklerinin başlangıcını oluşturacaktır. Tüm etnik kökenlerden işçilerin bu eyleme birlikte katılmaları da, sınıf kardeşliği anlayışının ve ortak sınıf çıkarlarının, yaratılmak istenen etnik karşıtlıkları ve düşmanlıkları aştığını göstermektedir.

20 Temmuz Genel Eylemi nedeniyle davalar açılabilir. Ancak Sayın Süleyman Demirel'in 3 Ocak 1991 Genel Eylemi ile ilgili yaptığı değerlendirme şöyledir: "Yüzbinleri nasıl cezalandıracaksınız?"

¹ 20.7.1994, Türkiye.

Yüzbinlerin bu çeşit harekete kalkması, fiili suç bile sayılsa, bu, kanunu işlemez hale getirir. Yöneticiler, yüzbinleri cezalandırmayı düşüneneğine, işçiyi bu noktaya getiren nedenleri ortaya koysun, onlara ilgi göstereyin."²

20 Temmuz Genel Eyleminde önde gelen amaçlardan biri, yeni bir geleneğin yaratılmasıydı. Üç konfederasyonun ve onlara bağlı sendikalara üye işçiler ilk kez ülke çapında birlikte genel eylem yaptılar. Türkiye'de ilk kez işçiler ve memurlar ülke çapında birlikte genel eylem yaptılar. Tek tek insanların eyleme katılma gerekçeleri farklıydı, ama Demokrasi Platformu'nun ortak belgesinde yer alan talepler, yalnızca sendikaların doğrudan temsil ettikleri işçilerin kısa vadeli kesimsel çıkarları değil, sınıfın orta vadeli çıkarlarıydı. Eksikler oldu. Hatalar oldu. Ama Genel Eylem başarılıdır. 20 Temmuz Genel Eylemi, Türkiye işçi sınıfının çeşitli kesimlerinin ülke çapındaki ilk ortak eylemi olarak, ülkemizde yeni bir geleneğin yaratılmasında önemli bir dönüm noktası olarak tarihe geçecektir.

Sermayenin egemenliğinin daha da arttığı günlerde, insanlığın, dünyamızın ve Türkiyemizin umudu, her zamankinden daha fazla işçi sınıfıdır.

² 3.1.1991, **Milliyet**.